

*Doktorinnan E. Frøstnerus
Tölöjatan
Helsingfors
med mange hilsener fra
Sverre Pedersen*

BRENTE STEDERS REGULERING B. S. R.

Noen meddelelser om reguleringsarbeidet
i de krigsherjede byer og steder

AV PROFESSOR SVERRE PEDERSEN

(Mittet & Co. Fot.)

Steinkjer før brannen i 1940.

Oversiktsbilde som viser byens beliggenhet på begge sider av elva. Øverst «Nordsia», nederst «Sørsia». Begge brente i 1940. Aller nederst fjorden, helt øverst Snåsavatnet. Nordlandsbanen sees på bildet, likeså den gamle — ødelagte — brua med Riksveg 50 — Nordlandsvegen.

2 REGULERINGEN AV DET BRENTE SENTRUM I **STEINKJER**

Nord-Trøndelag har fra de eldste tider vært en framtrødende del av Norge og Innherred har hatt en meget betydningsfull plass innen landsdelen.

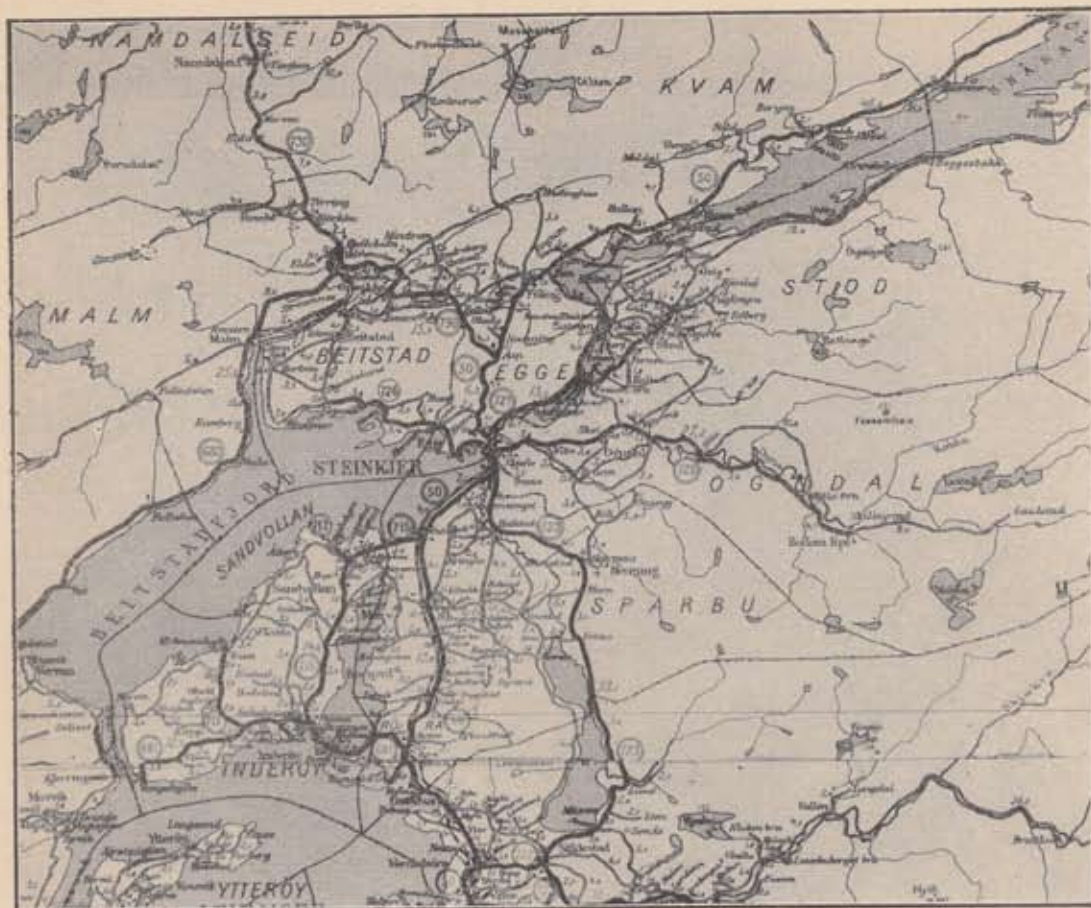
Der er en mektig bredde i det inntrønderske landskap, som skifter i lange, rolige rytmer mellom fjord og fjell. Der er rikelig med jord- og skogbruksbygder og et stort antall historiske steder med minnesmerker og interessante byggverk, som bærer bud fra gamle dager. Midt inne i disse bygdene, i bunnen av Steinkjerfjorden, som er en av Trondheimsfjordens innerste armer, ligger Steinkjer.

Byens beliggenhet.

Byen ligger på begge sider av Steinkjerelva, for det meste på flatt eller svakt hellende terreng. De to deler kalles henholdsvis «Nordsia» og «Sørsia». Begge bekrones av terrasser, av hvilke den med furuskog bevoksede terrasse på «Sørsia» danner en meget virkningsfull bekrøning av byområdet, særlig tar den seg ut sett fra fjorden.

Nord for byen ligger Eggehvammen, en merkelig skarp og langstrakt terrengrygg med de historiske steder Egge kirke og Egge gård, hvorfra man har et

Steinkjer og nærmeste distrikter. Malm, Kvam, Snåsa, Stod, Ognadal, Sparbu, Inderøy, Røra, Sandvollan, Egge og Beitstad.

vakkert panorama over Steinkjerbukta med byen, mens i sør et vakkert formet fjell, Offenåsen, danner en virkningsfull bakgrunn, og dessuten også byr på en vidstrakt utsikt over byen og omegnen.

En del av det flate areal på «Sørsia» var tidligere ekserserplass og danner et utmerket utvidelsesområde for bysentret på denne side.

Byen har noen av de rikeste og vakreste bygder i Trøndelag som oppland, og er sentret for jordbruket og skogbruket i Nord-Trøndelag, likesom den er fylkets administrative sentrum.

Kort historikk.

Folkemengde.

Steinkjer har en gammel historie og gamle tradisjoner, ikke bare som strandsted, men også som kjøpstad. Snorre sier at det var «Kaupang» her inne mellom Mære og Egge, da jarlene Erik og Svein styrte i Norge. Mære og Egge var før kristendommens innførelse de to kultursentrene i inntrøndernes liv. Det første som midtpunkt i det religiøse, det annet i det politiske liv. På Egge hadde bl. a. den kjente Kalv Arneson sitt sæte. Mellom disse hovedsteder lå «Kaupangen» Steinkjer.

Så kommer Olav den Helliges tid med kristendommens innførelse og Nidaros blomstrer opp og tar helt luven fra Steinkjer, som i de følgende århundrer

fører en meget stille tilværelse. I 1857 ble strandstedet Steinkjer gjort til ladested.

Der kommer da en periode med framgang og utvikling. I 1905 er Nordlandsbanen ført fram til Steinkjer og en ny tid innvarsles dermed for den fremadstrebbende by.

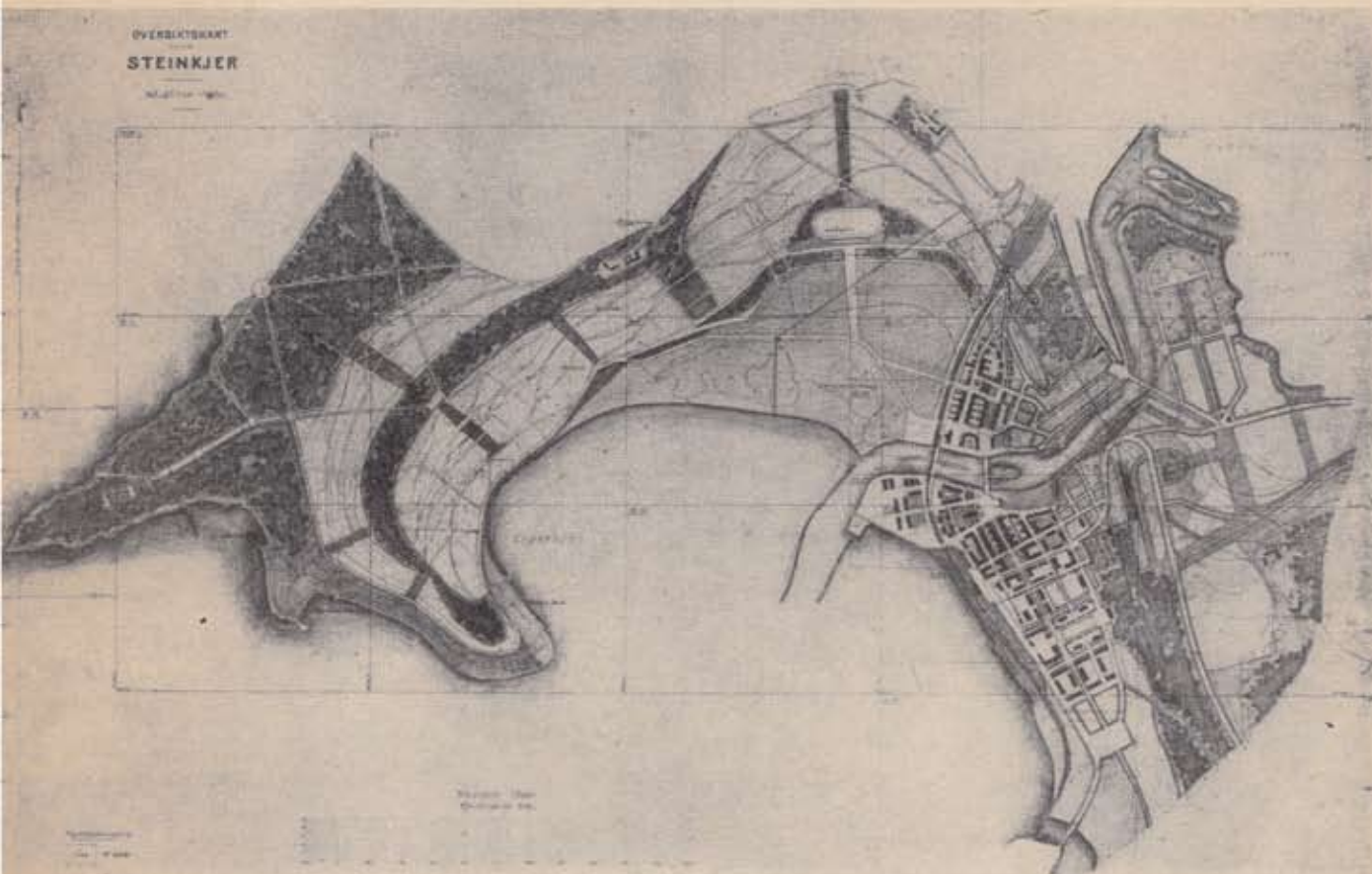
Imidlertid var Steinkjer i 1900 blitt heimsøkt av en bybrann. 62 beboelseshus brente og mange mennesker ble husville og mistet alt sitt. Det var «Sørsia» som ble rammet.

Men kort tid etter tok borgerne fatt for å reise en ny og bedre by på ruinene.

Byen ble gjenoppbygget etter en regelmessig, men noe skjematisk reguleringsplan med for små kvartaler og for mange tvergater. På «Nordsia» var byen for den største del selv vokset, men det var foretatt enkelte mindre inngrep i den av reguleringsmessig art. Mens det på «Nordsia» ikke var noe plassanlegg i bydelen, var det på «Sørsia» et større fritt område med tilhørende torg like ved søndre bruhode. — Kirken lå også inntil denne plassen.

I 1925 ble av undertegnede sammen med byingeniøren utarbeidet en reguleringsplan som omfattet store deler av nabokommunene, særlig Egge kommune. Et bemerkelsesverdig trekk i denne plan var at den hadde foreslått og også fått vedtatt, et bredt parkintervall tvers over ekserserplassen på «Sørsia». Det forbandt furuskogen med sjøen og dannet en

Soneplan for Steinkjer.

Til venstre Eggebogen, terrengryggen «Eggehvammen» er markert ved en parkstripe, hvor omtrent midt i bildet den historisk kjente Egge gård og Egge kirke vises. Det lysegrå område i bunnen av bukten er industriområde, skilt fra idrettsplassen og boligstrøket ved et parkbelte. Til høyre «Nordsia», elva og «Sørsia». Det er sentret, hvor den mørke bebyggelse vises, som er ødelagt under krigen. Ovenfor «Sørsia» vises furuskogen som et beplantet areal. På halvøya øverst til høyre er tenkt kirkegård.

Folketetthetskart over Nord-Trøndelag.

kraftig tverakse til den hovedakse som Nordlandsvegen gjennom Steinkjer må sies å være.

Ved siste folketelling for Steinkjer ble ladestedet i 1857, var folkemengden 627 personer. I 1891 var den steget til 1893 og i 1901 til 2098 personer. Det siste tall kan muligens være litt for lavt, da vel enno en del av innbyggerne bodde ute i distriktet etter brannkatastrofen. I 1943 er innbyggerantallet innen bygrensen som ble utvidet 1941, 3100 personer. Regnes den tettbyggede del av Egge kommune med som ligger inntil byen, (300) blir tallet 3400. Det er da en stigning fra 1901—1943 på ca. 60 %.

Byens oppland.

Til byens oppland regnes deler av: Røra, Inderøy, Sandvollan, Sparbu, Ogdal, Egge, Stod, Snåsa, Beitstad, Namdalseid, Verran, Kvam og Malm. Folke-

Det brente sentrum i Steinkjer før krigen.

tallet var i disse henholdsvis etter folketellingen i 1900 og oppgaver fra 1942, 20 614 og 25 490, hva der gir en stigning av 4876 personer i dette tidsrom eller omtrent 24 %.

Kommunikasjoner.

Nordlandsvegen, Riksveg 50, går midt igjennom Steinkjer og heter her Kongens gate. Dessuten passerer byen av Nordlandsbanen, som på «Sørsia» har forbindelse til kai- og havneområde.

Der har vært foretatt undersøkelser med det formål å kunne føre hovedtrafikken utenom byområdet, men hittil har en ikke funnet noen tilfredsstillende løsning. I den anledning har vegmyndighetene foruten Riksveg 50 ønsket en avlastningsveg gjennom byområdet. Denne er ført fram gjennom området vestre del.

Vegforbindelsen med opplandet er godt utviklet, idet foruten Nordlandsvegen, 4 andre samferdselsveger fra distriktet fører inn til byen. Det er: Vegen fra Sør-Beitstaden, vegen fra Namsos over Namdals- eid, Ogdalsvegen og vegen fra Henning som fører over til Verdalen. Disse veger trafikeres daglig av Fylkesbilenes busser, som kjører både melkeruter og godsruiter ved siden av persontrafikken. Der kjøres også skoleruter.

Byen ligger på begge sider av Steinkjerelva. Til venstre «Nordsia» med det trange og krokete forløp av «Nordlandsvegen» (Riksveg 50), til høyre «Sørsia» regulert etter brannen i 1900. Her ligger kirken med litt park på den ene siden og torget på den annen. Den store bygning i hjørnet av parken er bedehuset. Den gamle bru hadde et uheldig trafikkpunkt ved søndre bruhode. Nordlandsbanen med sin bru vises nederst, jernbanestasjonen ytterst til høyre. I hjørnet øverst til høyre er skolens bygninger. Midt i elveløpet ligger en pen liten øy som aktes parklagt. På elvas høyre side en lang rekke uthusbygninger, som viste en skjæmmende bakside mot elva. Inne i kvar- talene temmelig fullt av skur og uthus. Ovenfor sentrumsbebyggelsen stiger terrenget både på «Nordsia» og «Sørsia» opp til terrasser som er pent bevokset med furuskog. Den store flate sør for sentrums- bebyggelsen var tidligere ekserserplass. «Steinkjer- sannan». Vest for «Nordsia» på flaten industri- og lagerlotter.

I 1939 var antall personer som ble befordret med bilrutene 70 700. I 1941/42 var tallet steget til 102 400 eller gjennomsnittlig ca. 284 pr. dag.

Sjøverts har Steinkjer gode forbindelser med fjord- distriktene, idet ruten Trondheim—Steinkjer anløper de fleste steder ved fjorden. Dessuten har man spesielle lokalruter til flere steder.

Bemerkelsesverdig er ruteforbindelsen Innherred—Trondheim—Bergen—Stavanger og vice versa.

Den nye reguleringsplan for det brente sentrum i Steinkjer.

Havnen.

Steinkjer fikk sitt noværende sentrale kaianlegg i forbindelse med jernbanen i 1905, men det er bare for mindre dyptgående skip. De mer dyptgående ligger perifert ute ved Eggebogen i vest for byen, og hit fører havnespor til dypvannskaaien. Arealene langs havnesporet har gitt og vil også framtidig gi plass for industri og lagring av trelast.

Ervervslivet.

Økonomisk sett må det sies at Steinkjer har vært godt stillet. Det har ikke vært mange store formuer, men jevn velstand blant borgerne. Det som danner grunnlaget for byens næringsliv, er trelastindustrien, endel skipsfart, og ikke minst den handel som knytter seg til byens store oppland. Steinkjer var og er lagerplass for store mengder av skogprodukter som distriktene produserer. Av sagbruk og høvleri kan nevnes: Steinkjer Dampsag og Høvleri, Kirknesvåg Sagbruk og Høvleri, Steinkjer Trelastforretning, Gipling sagbruk, Inntrøndelag skogeierlags sagbruk.

Hva trelastbruk utenfor Steinkjer angår, som opp igjennom tiden har hatt stor betydning for byen, kan nevnes Ogdalsbruket.

Av bedrifter i byen kan ellers nevnes: Steinkjer komm. mølle og elektrisitetsverk, kornsilo (andelslag av bønder), slaktehus (eies av Norges Kjøtt- og Fleskesentral, men drives av Bøndernes Salgslag),

Ytterst til høyre ny regulering på en del av den gamle ekserserplass. Riksveg 50, Nordlandsvegen, løper gjennom byen i hele dens lengde. Den er 24 m bred. Der er planlagt ny bru over elva på en slik måte at der blir overskiltig gjennomkjøring. Nederst langs jernbanen en framtidig avlastningsgate for trafikken. Ved hvert bruhode er utformet en plass. I sentret av bebyggelsen på «Nordsia» en liten trafikkplass. På «Sørsia» er en sentrums plass lagt i krysset mellom Nordlandsvegen og gaten fra jernbanestasjonen. Den framtidige rutebilsentral ligger ytterst til høyre (15), meieri like ved (13). En større parkeringsplass ligger på skrå over gaten for denne. På den nederste snipp av planen sees en rommelig markeds plass med torghall (6). Langs elva beplantede gater. Særlig bemerkes «Elvepromenaden» til høyre på elveskrenten med nedenforliggende park (18) på en flat sandavlagring ved elva og i forbindelse med denne, Parkrestauranten (5). Vis-à-vis på det spisse hjørne ved elvegaten ligger kino (3). Kirken har omtrent sin gamle plass med en gruppe frittliggende forsamlingslokaler for kirkelige og religiøse sammenslutninger gruppert bak den. Ved det store torg ligger tinghus (11) og rådhus (10). Post- og telegrafbygning (9) ligger vis-à-vis jernbanestasjonen (8). 12 er skolebygninger og framtidig skoletomt (til høyre). Opppe i skråningen ligger gamleheim (16), kirkegård (17) med gravkapell. Den store perifere beplantede plass til høyre som går tvers over byområdet her (14) er et «Forum» for framtidige kulturelle bygninger, som arkiv, bibliotek, galleribygning m. v. Denne plassen danner et kraftig tverrintervall i byplanen. — På «Nordsia» er brannstasjonen (2) med utrykningsplass. De lange parallelle husrekker langs hovedgaten (Nordlandsvegen), hvis navn er Kongens gate, er utpregede forretningsbygninger, på «Nordsia» tenkt for forretninger med tilknyttede mindre bedrifter. Ellers forretninger til alle sentrale gater. De 4 blokker ovenfor meieriet (13) er kontorbygninger, av hvilke 2 allerede er oppført og danner en slags portbygninger ved den noværende innkjørsel til byen sørtra. Ovenfor sentret boligbebyggelse og parkanlegg på høydedragene — terrassene.

Steinkjer sentrumsplan.
Modell av reguleringsplanen.

(Schrøder, fot.)

Steinkjer meieri (andelslag) og Steinkjer Ullvarefabrikk A/S.

Hertil kommer flere mindre bedrifter. Til belysning hitsettes endel tall fra en statistikk for det brente Steinkjer over antall forretninger av forskjellig slags, håndverkere og bedrifter etc., rekonstruert så godt det lar seg gjøre no etterpå.

1. Nærings- og nytelsesmiddelforretninger	56
2. Manufaktur, tekstil etc.	31
3. Isenkram, bygn.art., gullsmeder, urmakere etc.	17
4. Institusjoner, bevertninger etc.	24
5. Apotek, banker, diverse	18
6. Private kontorer, agenter, lager, etc.	24
7. Off. og halvoff. kontorer, skoler etc.	23
8. Håndverkere etc.	25
9. Bedrifter, verksteder etc.	19

Framtidig utvikling.

Krigsskaden i 1940 rammet særlig byens forretningsentrum, men da befolkningen for en stor del bodde i sine forretningsgårder, var det også på det vis mange som mistet sine boliger. Av 330 beboelseshus før brannen, brente 242. Ca. 1800 beboere mistet omtrent alt de eide.

Mens en for enkelte av de brente byers vedkommende hører ytret tvil om byens vekstmuligheter, er dette ikke tilfellet for Steinkjer. En har all grunn til å tro at byen vil fortsette å vokse og bli et enda betydeligere sentrum for Inntrøndelagens rike jord- og skogbruksbygder enn tilfellet har vært hittil. Med den samme basis for utviklingen som hittil, vil formodentlig Steinkjer ved år 2000,

forsiktig regnet, være vokset til en by på 7—8000 innbyggere, men kommer det nye ting til, kan den også være større.

Noen tall til sammenlikning.

Den brente bebyggelse i Steinkjer hadde følgende golvmeterareal:

1. Boliger	52 912 m ² , sto igjen 4 205 m ²
2. Kontorer, hoteller, forretn. etc.	16 177 » —»— 394 »
3. Industri, lager, etc.	13 393 » —»— 1 664 »
4. Off. inst., forsamlingslokaler etc.	5 428 » —»— 2 856 »

Total brent 87 910 m², sto igjen 9 119 m²

Samlet lengde av forretningsfasade var ca. 1 670 l.m.

Den nye reguleringsplan omfatter følgende golvmeterareal:

	Regulert:	Sto igjen:	Gjenoppf.:
1. Boliger	34 936 m ²	4 205 m ²	10 019 m ²
2. Kontorer, hoteller, forretn. etc.	40 057 »	394 »	1 453 »
3. Industri, lager etc.	6 500 »	1 664 »	2 115 »
4. Off. inst., forsamlingslokaler etc.	14 800 »	2 856 »	

Total golvmeterareal 96 293 m²   9 119 m²   13 587 m²

(Schrøder, fot.)

Modell av en del av det nye sentrum i Steinkjer.

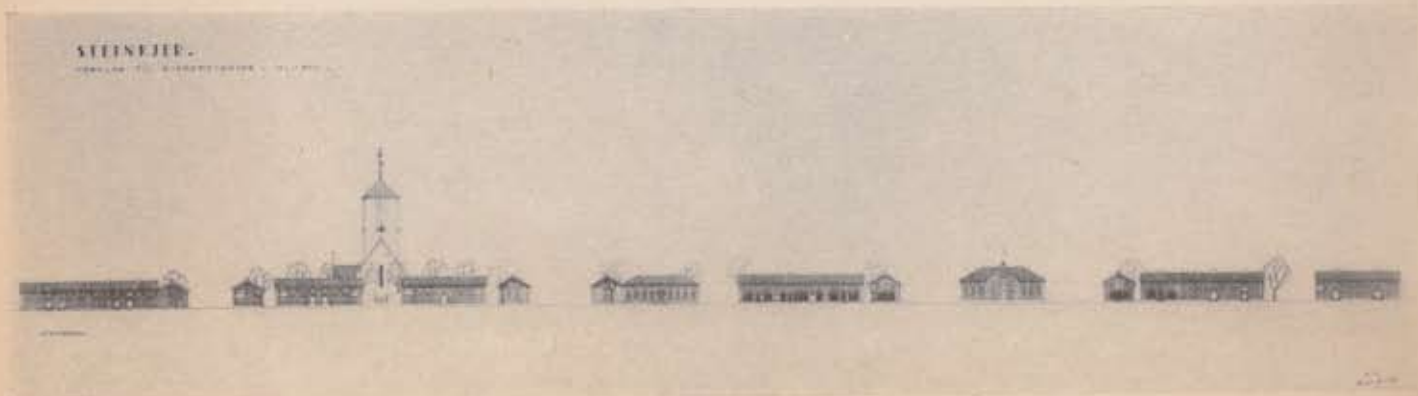
Heri er bare medtatt det som ligger innenfor reguleringsgrensen.

Samlet lengde forretningsfasade etter den nye plan, ca. 2 450 l.m. (men kan økes om påkrevet).

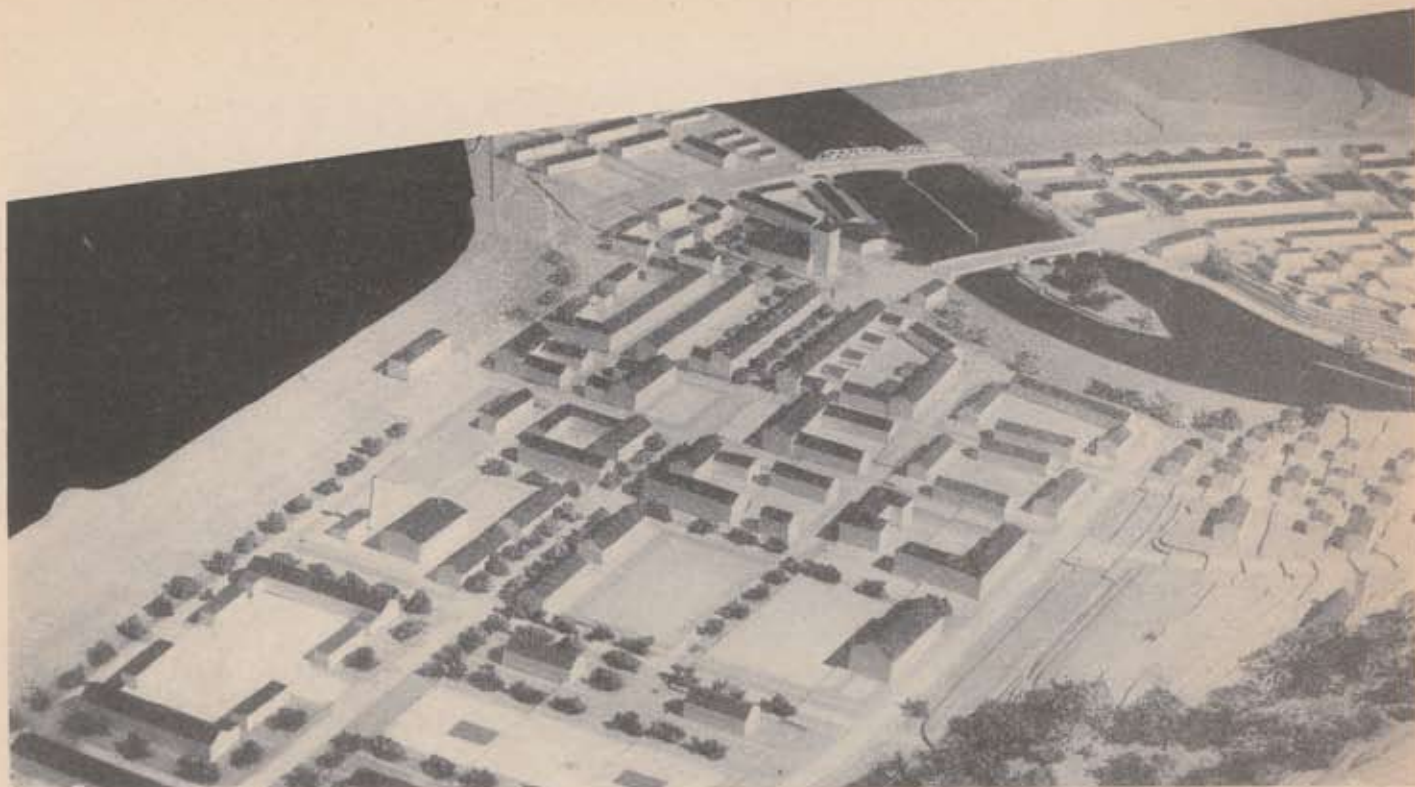
Den nye reguleringsplan skulde motsvare det behov for nybygging som er til stede, men gir atskillig større lengde enn før for forretningsfasader, og dessuten også større areal for kontorer, forretninger, etc. samt for offentlige institusjoner og forsamlingslokaler. Boligareal er blitt betydelig mindre. Imidlertid er en ikke liten del av det boligareal som var i sentret dekket ved nybygg i form av villaer oppført utenfor brannstrøket.

Det er elva som dominerer Steinkjer bybilde og den er prøvd utnyttet i den nye reguleringsplan. Midt i bildet er den nye 110 m lange bybru hvor Nordlandsvegen (Riksveg 50) føres over. Lenger nede jernbanens gamle bru. Ved siden av den er brua for avlastningsvegen for trafikken. Terrengets terrassemessige oppbygging framgår av modellen. Nedenfor jernbanelinjen (til høyre) sees det foreslåtte rommelige salgstorg med tilhørende bygninger. De lange forretningsblokker med framtidige lave floyer for mindre bedrifter eller lagerutvidelse vises. Kirken behersker plassen ved søndre bruhode.

Steinkjer sentrumsplan.
Studie til den arkitektoniske utforming av Strandvegen — veggen langs jernbanen. (Ark. v. Krogh.)

(Schrøder, fot.)

Den brente bebyggelse var for en stor del umoderne og urasjonell, så det er bedre mulighet for en rasjonell innredning av forretninger, kontorer og lagre i den nye enn i den gamle plan. Ytterligere finnes syd for «Parkintervallet» angitt på planen en utmerket plass for en framtidig utvidelse av sentret, en løsning som Steinkjer er alene om å kunne oppvise, og som vil kunne gi tilstrekkelig sentrumsareal for en betydelig vekst av byorganismen. Etter krigen er hittil gjenoppbygget, vesentlig på tidligere ubebygget grunn og i perifere strøk, 50 våningshus og 3 er under oppførelse. Hertil kommer 100 svenskehusenheter.

Av komb. beboelseshus og forretningsbygninger er i kvartalet mellom Sverres gate, Øvre Tverrgate, Søndre gate og Kirkegaten på det nærmeste ferdigbygget 9 hus med 13 leiligheter og 6 forretninger.

Videre er oppført på tidligere ubebygget grunn: Steinkjer meieri, meieriets internatbygning med kon-

Modell av det nye sentrum i Steinkjer

visende «Sersia» sett nordover mot elva. Nederst til venstre rutebilsentralen, meieri et med foranliggende 2 kontorbygninger (én oppført) vis-à-vis 2 andre kontorbygninger som allerede er ferdige. Bak disse den rommelige parkeringsplass, så skolebygninger med leikeplass. Nederst til høyre en del av furuskogen som danner et av byens vakre drag.

torer og forretning, og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks kontorbygning. De to sistnevnte ligger på begge sider av Kongens gate og danner en pen innkjørsel til Steinkjers sentrum. Arkitekturen, rolig og enkel, er et forsøk på å forme den nye murbebyggelse slik at den passer inn i det miljø som finnes i form av en lokalpreget inntrøndersk trearkitektur.

Av gjenreiste permanente industribygg på tidligere bebygget grunn utenfor reguleringsgrensen nevnes Kirknesvåg Sagbruk og Høvleri. I samme strøk lå dessuten A/S Rønning mek. verksted og Fylkesbilenes garasjer og verksteder. Reguleringsplan

Steinkjer sentrumsplan.

Studie til den arkitektoniske utforming av kirken og bebyggelsen nærmest den. (Dosent Erling Gjone.)

(Schrøder, fot.)

Modell av det nye sentrum i Steinkjer sett fra «Nordsia» sørøver.

for dette industristrøk er under utarbeidelse av B. S. R.'s reguleringskontor på Steinkjer.

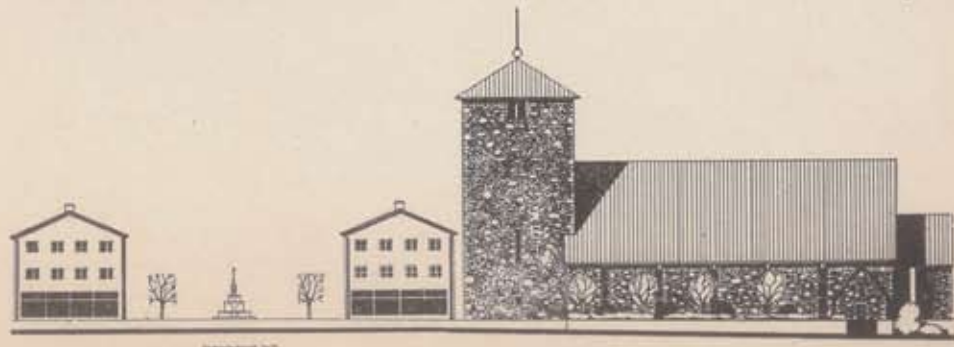
Av gjenstående bebyggelse som er innpasset i reguleringsplanen nevnes «Sannanbygget» — (en moderne leiegård), de to skolebygningene og Samvirkelaget, dessuten Fylkesbilenes kontorbygning ved stasjonsplassen.

Beskrivelse av den nye sentrumsplan.

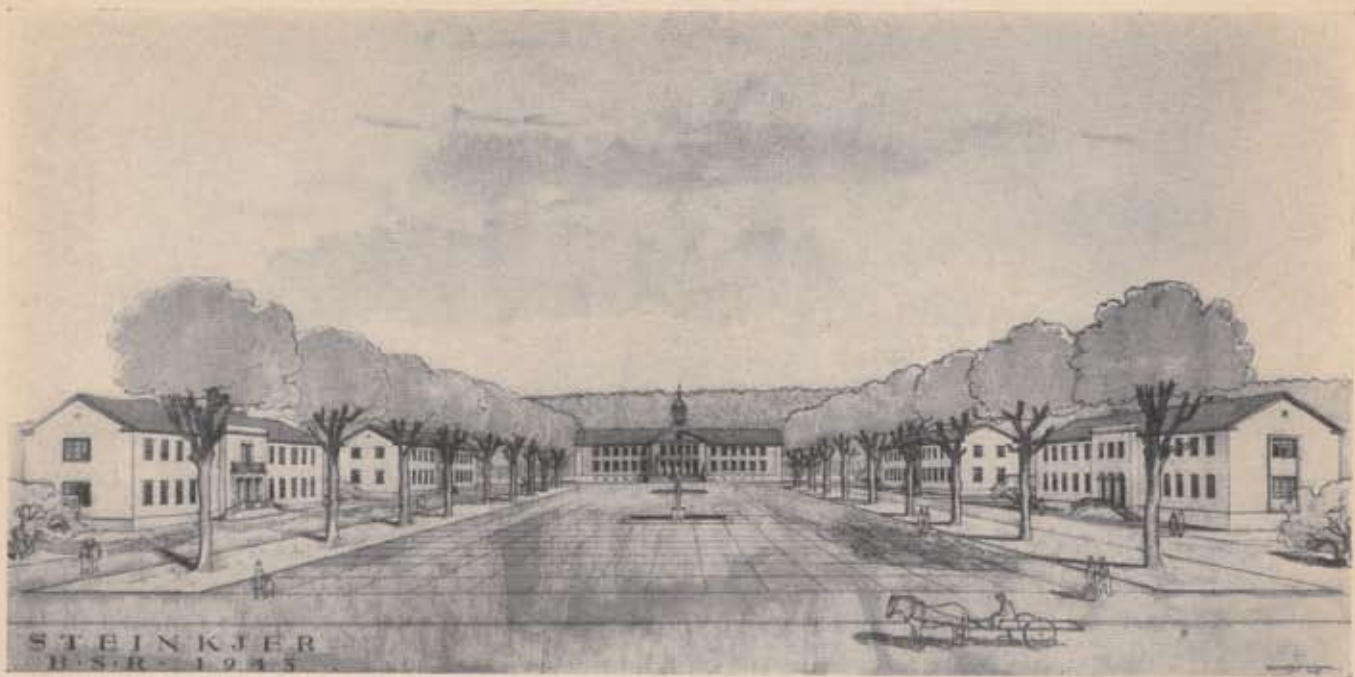
Arbeidet omfatter regulering av de to deler byen består av, nemlig «Nordsia» og «Sørsia». Hele sentrumsbebyggelsen i begge disse bydeler ble ødelagt ved krigshandlingene i 1940. På «Nordsia» omfattet

Øverst til venstre på den tidligere ekserserplass ligger den store åpne plass som skal omgis av bygninger for kulturelle formål som bibliotek, museum, kunstgalleri, arkiv. Nedenfor denne plassen ligger den framtidige rutebilsentral, så vises parkeringsplassen. Følger en hovedgaten til høyre, kommer den kvadratiske sentrums plass med offentlige bygninger, så kirken og plassen foran den. Langs søndre elvebredd vises Elvepromenaden og det forsenkede parkpartier mot elva, sya med plantningene. Nederst til høyre en del av «Nordsia».

Steinkjer sentrumsplan.
Studie til kirkens plass og Kongens gates munning.
(Ark. Claus Hjelte.)

ødeleggelsen et areal på ca. 300×300 m. På «Sørsia» danner det ødelagte areal en 3-kant med sin største lengde langs elva, nemlig ca. 600 meter og med en lengde for perpendikulæren på ca. 250 meter. I begge bydeler gikk atskillig verdifull gammel trearkitektur tapt og enkelte idylliske bybilder forsvant.

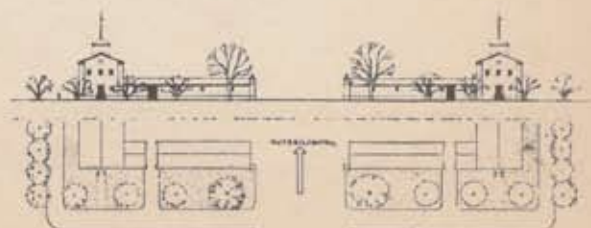
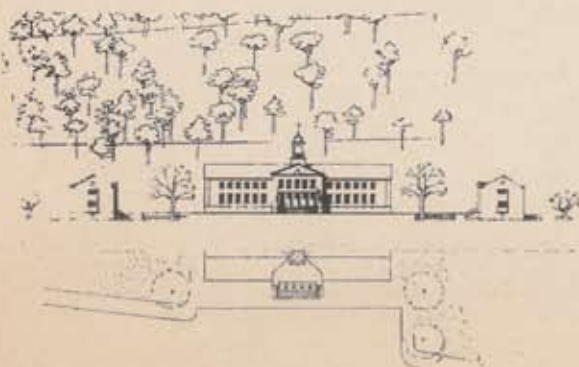
«Sørsia» var som tidligere nevnt bygget opp igjen etter en skjematisk reguleringsplan etter brannen i 1900. Gjennomkjøringsforholdene for den sterkt økende trafikk på Riksveg 50, Nordlandsvegen, var særlig ved søndre bruhode, meget utilfredsstillende og hadde medført flere kalamiteter. Elveskrentene var før brannen i 1940 atskillig bebygget på «Sørsia», hvor en større sammenhengende bakgårdsbebyggelse tok seg dårlig ut, og var sterkt synlig fra brua. En oppgave var det derfor å skaffe pene fronter mot elva, som er det takknemligste motiv å arbeide med når

Ny sentrumsplan for Steinkjer. Perspektiv av plassanlegg for kulturelle formål sett fra hovedgaten. Til venstre bibliotek og arkiv. Til høyre museum og kunstgalleri. I fonden hovedbygningen for kulturelle formål.

Nedenfor:

Snitt gjennom plassanlegg for kulturelle formål med arkivbygning, bibliotek, kunstsamling o. l.

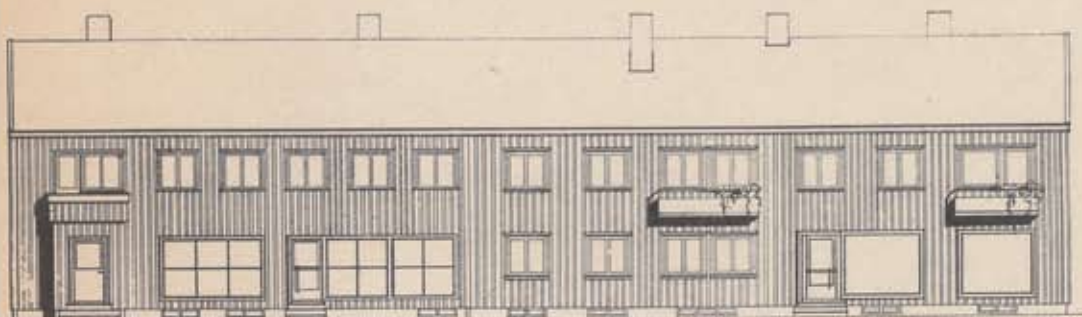
Til venstre: Hovedbygningen i plassanlegget for kulturelle formål. Til høyre: Rutebilsentralen.

Steinkjer sentrumsplan.

Studie til den arkitektoniske utforming av sentrumsplassen med munningen av forretningsgaten — Kongens gate — markert ved gavnløsninger. (Ark. Claus Hjelte.)

Nytt sentrum for Steinkjer.

Del av rekkehusbebyggelse av tre på «Sørsia». Oppført 1942.

(Ark. Sverre Olsen.)

det gjelder byplanen i Steinkjer, og hvor det er særlige muligheter til stede for å skape interessante og vakre bybilder.

Bebyggelsen på «Sørsia» besto for en del av større murbygninger, delvis i 2, delvis i 3 etasjer. I den vestre snippen av bydelen var et lite parti gammel trebebyggelse med ganske pene fasader, som delvis står igjen. Trearkitekturen var trøndersk preget, men hadde lokale særmerker.

Av offentlige bygninger stod igjen på «Sørsia», gamleheimen av tre, 2 skolebygninger og jernbanestasjonen. Dessuten «Sannan»-bygget, en større boligblokk av jernbetong, Sannan bensinstasjon, Fylkesbilenes kontorbygning, samt et par mindre murbygninger og 3 trebygninger, dessuten kornsiloen.

På «Nordsia» stod igjen 4 murbygninger, deriblant Samvirkelagets nye forretningsgård.

Opgaven ble da å planlegge et nytt bysentrum i tilknytning til de omliggende boligstrøk som på det nærmeste stod uberørt.

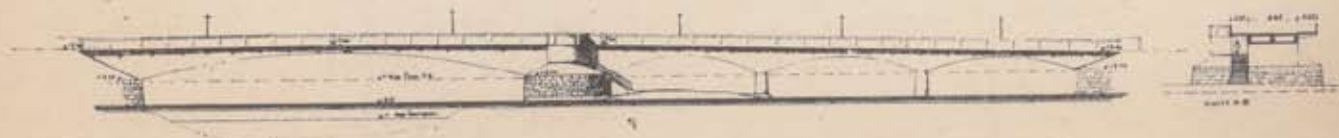
Den bearbejdede detaljerte reguleringsplan for brannstrøket i Steinkjer ble stadfestet 28. oktober 1942.

Indre trafikklinjer.

Planen foreslår Kongens gate, byens hovedgate som før var 12,5 m bred utvidet til 24 m med 9 m kjørebane og 4 m fortau på hver side og dessuten 2 plenstriper hver på 3,5 m beplantet med trekker. Selve trafikklinjen har i den nye plan fått et ledigere og mer oversiktlig forløp, idet brua ved søndre bruhode etter samarbeid med Statens Vegvesen er flyttet lenger øst. Dens utseende spiller en stor rolle i Steinkjers bybilde. Etter den nye plan blir det et plassanlegg ved hvert bruhode. Brua selv, som blir det i estetisk henseende mest krevende byggverk i det nye Steinkjer, blir ca. 110 m lang. Den går over en pen liten beplantet holme midt i elva, hvorved denne her får to løp. Over det søndre løp blir det en brubue i et enkelt stort spenn mens det over det nordre, grunnere løp er tenkt 3 mindre spenn. Bruprosjektet er utarbeidet av Vegdirektoratets brukontor i samarbeid med overingeniøren i Nord-Trøndelag og B. S. R.

Brua over Steinkjerelva.

Utarbeidet av vegdirektoratet. Ark.bearb. av B. S. R.

Hovedgaten i Steinkjer.

Kongens gate (Riksveg 50, Nordlandsvegen) med forretninger på begge sider. Bredden er 24 m. Gaten utstyres med beplantning. I «fonden» sees tårnet på den nye brannstasjon.

(Ark. Claus Hjelte. Jac. Hanssen, del.)

Ny sentrumsplan for Steinkjer. Meieriets kontor og internatbygning danner vestre «portstolpe» for innkjørselen til Steinkjer sørfra. (Arkitekt Roar Tønseth.)

Steinkjer nye sentrumsplan.

Den første bebyggelse i det nye Steinkjer. 2 kontorbygninger, til venstre mæleriets (R. Tønseth arkitekt) til høyre fylkesverkets (A. v. Krogh arkitekt), som markerer innkjørselen sørfra. Gaten (riksveg 50) er bare opparbeidet for den høyre halvdelens vedkommende. Bygningen med flatt tak bak fylkesverket, står igjen fra før krigen.

Avlastningsveg for framtidig trafikk.

Vegvesenet forlangte som nevnt en avlastningsveg for Kongens gate, da trafikken i framtida måtte forutsettes å bli meget stor. En slik foreslås derfor lagt langs med jernbanen og ført over elva på ei bru som blir bygget sammen med jernbanebrua, både av praktiske og estetiske grunner. Tvertrafikken kan passere gjennom underganger, plasert på enkelte steder.

En del tverrgater som syntes upåkrevede er sløyfet. På «Nordsihaugen» er bl. a. en sådan gate utlagt til en parkstripe. Trafikken som var i denne gate overtas av en annen, idet krysset med hovedgaten antas å skulde utvikles heldigst på dette vis.

På «Sørsia» er også sløyfet flere tverrgater, hvorved oppnåes større overblikk og færre kollisjonspunkter.

Oppfartsgaten i øst er bibeholdt på sin gamle plass, men en sekundær oppfartsgate her som fantes i den gamle plan er sløyfet, hva der gir en klarere og greiere løsning. Spørsmålet om en innkjørselsveg østfra gjennom flattere terreng og uten stigningstap, var det redegjort for i planen av 1925. Denne løsning som

fører over «Nordsia» til bruhodet her, er også bibeholdt i den nye sentrumsplan.

Trafikkvegen fra sentret til industristrøket og dypvannskaaien ved Eggebogen er beholdt som før med noen detaljforbedringer.

«Elvepromenaden».

Langs med elveskrenten på «Sørsia» som var belemt med den før omtalte lite tiltalende bakgårdsbebyggelse, er det no lagt en promenadegate, som gjennom en spaserveg føres opp til terrengterrassens høydepunkt, hvor en får fritt blikk over elva og bebyggelsen på dens sider. Det er jo elva som bør være den dominerende faktor i Steinkjers bybilde, og det gjelder derfor i reguleringsmessig henseende å gjøre mest mulig ut av den. Denne løsning har som rimelig er, falt grunneierne i dette strøk vanskelig å forsone seg med, idet de mistet sine gamle tomter langs elveskrenten, men sett under den synsvinkel at man no har anledning til å gjennomføre en penere regulering her, fant en å måtte foreslå en

Ny sentrumsplan for Steinkjer.

Fylkesverkets kontorbygning danner østre «portstolpe» for innkjørselen til Steinkjer sørfra. (Arkitekt A. v. Krogh.)

Sentrumsplassen i Steinkjer

med en offentlig bygning øverst i plassen. Munningen av hovedforretningsgaten — Kongens gate — til venstre.

(Ark. Claus Hjelte. Jac. Hanssen, del.)

løsning som i tilfelle det dreier seg om ubebygget terreng, var den naturlige.

Nedenfor elvepromenaden like ved elvens vannspeil, ligger på grunn som suksessivt oppfylles, en promenadeplass i intim kontakt med elva, med elvepromenaden og med byens restaurant med terrasser for servering i fri luft og med en vakker utsikt over elva og brua. Den ligger like ved hovedgaten uten å generes av trafikken. Stedet var før brannen et meget yndet restaurantsted for bilende turister.

Ellers er av økonomiske grunner forløpet av de tidligere gater i Steinkjer stort sett beholdt i den nye plan, hva stigningsforholdene ikke legger noen større hindringer i veien for. Gatene er dog for en stor del utvidet, gjort mer oversiktlige og for manges vedkommende, foreslått utstyrt med trerekker og brede bekvemme fortau.

Oppfylling av terrenget på Nordsia.

For å unngå flomvann i kjellerne på den laveste del av «Nordsia» er det nødvendig med en større oppfylling av terrenget på opptil 1,6 m.

Plassanlegg.

Foruten plassene ved nordre og søndre bruhode foreslåes på «Sørsia» en sentrums plass på 70 × 80 m,

flankert av offentlige bygninger. Her vil Steinkjers Rådhus og Fylkets administrasjonsbygning, Tinghuset, få plass.

Da leikeplassen for skolen er for liten, er det sør for skolen plasert en rommelig leikeplass.

Et større to-delt salgstorg foreslåes lagt i tilslutning til kaianlegget på den vestre snippen av «Sørsia». I den nordligste av de tre 2-etasjes blokker som flankerer torget, vil bli anbrakt salgshaller m. m.

Rutebilsentral.

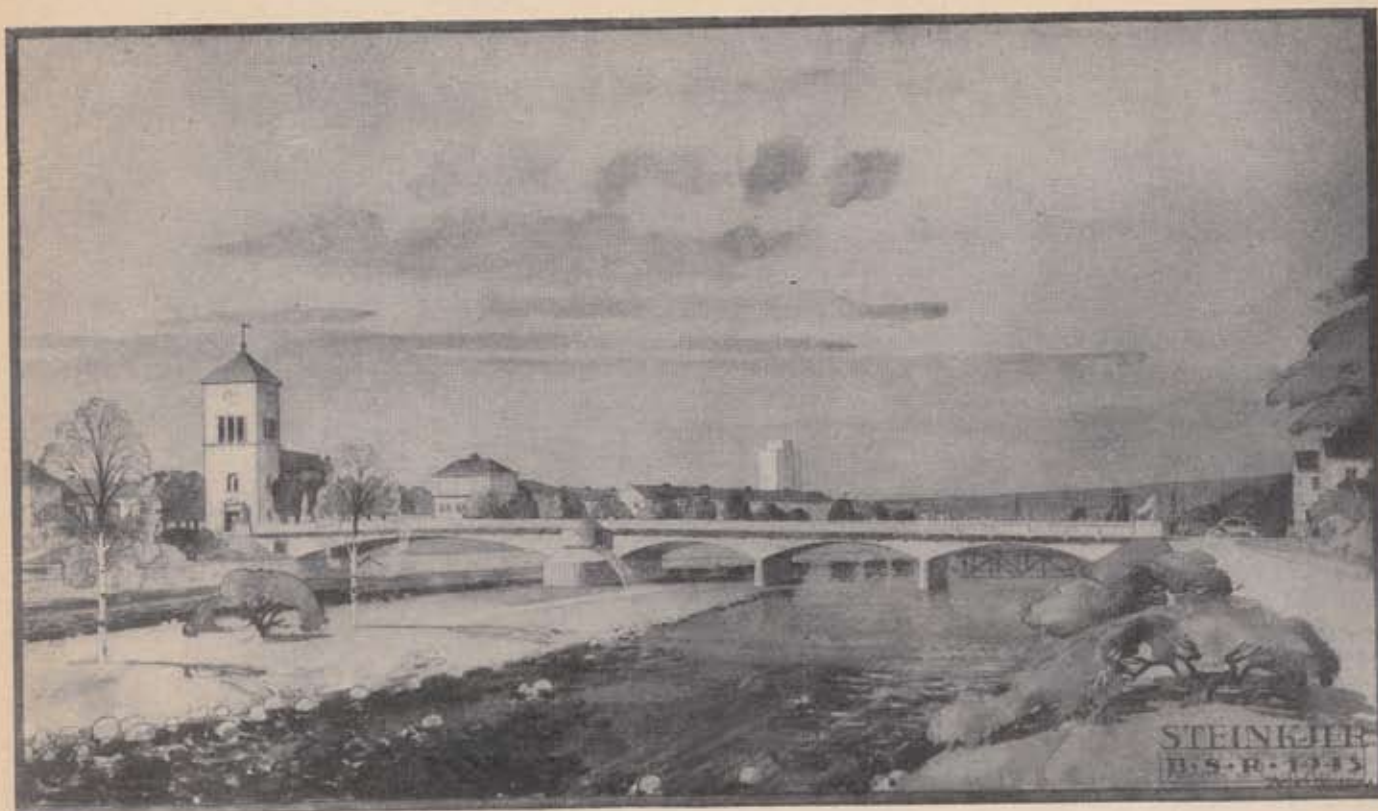
Videre er på «Sørsia» skaffet plass til en større framtidig rutebilstasjon og en mindre foreløbig sådan, begge ligger nær inntil jernbanestasjonsplassen.

Sentral parkeringsplass.

Ved innkjøringen til byen sørfra, er holdt åpent et større område for bilparkering, da man erfaringsmessig må regne med meget stor biltrafikk og sterk tilstrømning til Steinkjer ved bestemte anledninger.

Den nye bru.

som forbinder «Nordsia» og «Sørsia» i Steinkjer. Brua går over den lille øy midt i elveløpet. På begge sider av elva er parkpromenader. Foruten kirken sees til venstre også kinoen, hvis scenehus raker litt i været. Ytterligere sees kornsiloen og jernbanebruas takverk. Lengst til høyre sees bygningene som innrammer plassen ved nordre bruhode. Brua er prosjektert av statens vegvesen. B. S. R. har sett litt på den arkitektoniske utforming.

(Jac. Hanssen, del.)

Framtidig «Forum» med bygninger for kulturelle formål.

Det tidligere omtalte parkintervall som går fra furuskogen ned til fjorden, er utsett til å bli det framtidige Steinkjers «Forum», omgitt av offentlige bygninger for kulturelle formål, som museum, galleri-bygning for bildende kunst, folkebibliotek, arkiv og annet. (Lokalpreget maleri og litteratur finnes).

Kirkegårdsarealet på «Sørsia» er utvidet noe oppover bakken og det er gitt plass for et nytt gravkapell.

På «Nordsia» er foreslått et mindre plassanlegg i trafikk-krysset mellom Kongens gate og Grønnegate, samt et mindre foran brannstasjonen. (Utrykningsplass).

Da terrenget gir anledning til det, har en villet gi sentret i Steinkjer et åpent og rommelig preg som motsvarer ønsket om at byen kunde utformes som en hageby. Det er derfor også foreslått rikelig med beplantninger og flere parkgater som slutter seg til de vakre bevarte skogpartier i begge bydeler.

Bebyggelsen.

Bebyggelsen er i samklang med hva der nettopp er nevnt, også gitt en mest mulig åpen karakter.

På «Nordsia» er på begge sider av hovedgaten og i

området mellom denne og jernbanen foreslått 2-etasjes bebyggelse av mur, delvis med 1-etasjes fløyer inne i kvartalet som er tenkt å gi plass for mindre bedrifter og verksteder og med innkjøring fra sidegater. Bebyggelsen åpner seg med nord-sørgående blokker mot elva, da man har trodd at denne løsning gir den vakreste utforming av elvefronten her.

Oppe på terrassen — «Nordsihaugen», er et trekk fra landsbebyggelsen trukket inn i byplanen, idet enkelthus og delvis også dobbelthus av tre er gruppert om mer intime rektangulære gårdsplasser.

Steinkjer sentrumsplan.

Studie til den arkitektoniske utforming av forretningsgaten — Kongens gate — mot vest.

(Ark Oddmund Suul.)

Plassen ved søndre bruhode, Steinkjer.

Brua i forgrunnen, til venstre en fley av elverestauranten, så kommer munningen av hovedforretningsgaten — Kongens gate, markert ved de to gavler. Derpå kirken og ytterst til høyre scenehuset av kinobygget. (Jac. Hanssen, del.)

I overgangen til den mer massive murbebyggelse er plasert 2 rekkehus av tre.

På «Sørsia» er i det sentrale område foreslått bebyggelse av mur. Langs hovedgaten, Kongens gate, som antas å bli forretningsgaten framfor noen annen, går blokkene opp i 3 etasjers høyde.

Det tidligere murtvangstrøk er av Norges Brandkasse tillatt innskrenket noe og trebebyggelsen der ved utvidet tilsvarende, blant annet med rekkehus av tre bygget om en felles gårds plass. I skråningen ovenfor ligger den såkalte «Påssaby'n» med frittliggende trebebyggelse.

Enno høyere opp i terrenget ligger de standardhus de såkalte «Svenskehusene». Her er også bygget en rekke private eneboliger lengst mot vest på terrassen hvor de har fått en meget pen beliggenhet.

Steinkjer har i dette pene boligstrøk fått en verdi-full utvidelse av sitt byområde.

Plasering av kirken.

Det var i sin tid privat gitt et større pengebeløp til oppførelse av kirke på Steinkjer. Det var da på tale å legge kirken på «Nordsihaugen». Man bestemte seg allikevel for kirkens noværende tomt på «Sørsia», som den vakreste og mest passende. Den ligger her sentralt, er i kontakt med trafikken uten å generes av den, er godt synlig fra brua og danner et framstående trekk i bebyggelsen på søndre elve-

bredd. Den ligger også i forbindelse med den store åpne plass ved søndre bruhode. Etter brannen i 1940 kom spørsmålet opp på nytt. En valgte dog den samme tomt. Reguleringsplanen foreslår parkmessig behandling av terrenget omkring kirken. Detaljert plasering og utforming vil antagelig bli gjort til gjenstand for arkitektkonkurranse.

Brannstasjonen.

Brannstasjonen er planlagt på «Nordsia» i sørvestre hjørne mellom elva og jernbanen. Tårnet er plasert i forlengelsen av Kongens gates akse og vil gi en slags fondvirkning for denne ved innkjørselen sørfra.

Enkelte offentlige bygninger.

De offentlige bygninger av administrativ art er lagt dels ved sentrums plassen, hvor rådhuset og tinghuset er gitt framtrædende tomter, dels ved stasjons plassen, hvor post- og telegrafbygningen er foreslått anbrakt vis å vis stasjonsbygningen, og vil få en pen og praktisk beliggenhet.

For skolens utvidelse ved nybygging er disponert en tomt ved den før omtalte utvidede leikeplass for den noværende skole, som ikke ble rammet av brannen.

Vestenfor kirken er i egne frittliggende bygninger lagt en rekke forsamlingslokaler for forskjellige institusjoner.

Gamleheimen sto urørt og ligger i pene parkmessige omgivelser.

Nytt gravkapell får en pen og virkningsfull plass i søndre del av kirkegården og som fond i oppfarten fra jernbanestasjonen.

Kinoen ligger på søndre elvebredd i kontakt med trafikplassen der og med elvepromenaden.

Da fylkets sykehus ligger på Levanger er der bare avsatt en mindre tomt for et framtidig mindre sykehus.

Fengslet har tidligere ligget i bysentret, men tenkes flyttet utenfor byområdet uten at den endelige plass enno er bestemt.

Bensinstasjon etc.

Bensinstasjoner med servise, etc. er anvist plass flere steder i planen. De blir ikke liggende til hovedgatene, slik som ofte var tilfellet før, og hvor de med sine verksteder og servise skapte et lite tiltalende bilde og ofte var til stor ulempe for trafikken.

(Teigen, fot.)

Opparbeidelse av gater.

Gatene i den sentrale del av «Nordsia» heves betraktelig, men ellers volder ikke gateopparbeidelsen store vanskeligheter i Steinkjer i forhold til enkelte av de andre brente byer, idet som nevnt de gamle gateløpene i stor utstrekning er beholdt i den nye plan og vil bli utvidet etter hvert som bebyggelsen vokser opp.

Kloakk.

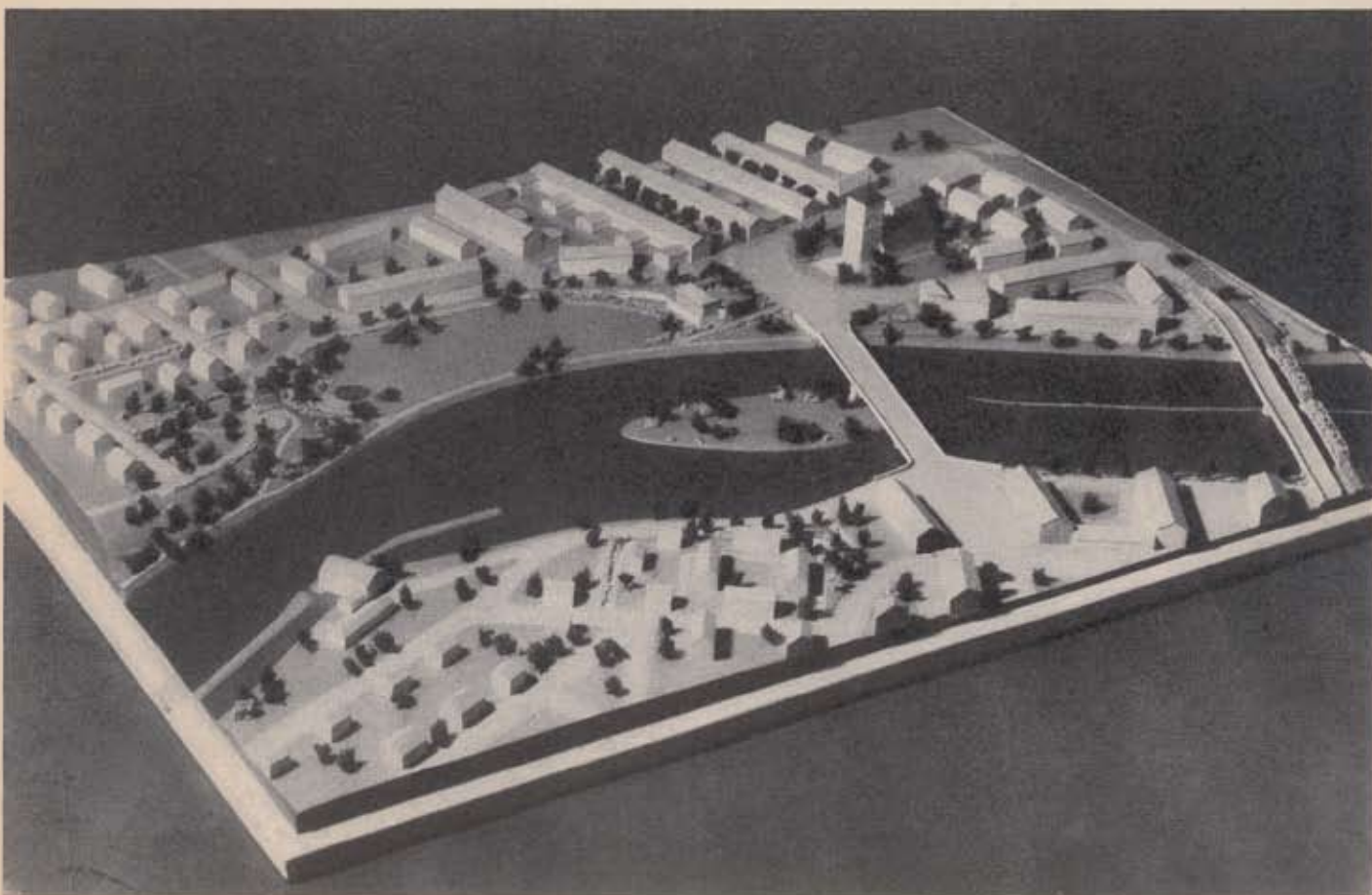
Kloakknett er forholdsvis nytt og vil med noen mindre forandringer og enkelte nye ledninger være tilfredsstillende også etter den nye reguleringsplan, som har tatt hensyn til dem.

Kabler for telefon og elektrisitet.

Transformatorkiosker.

Kabler for telefon og elektrisitet vil bli lagt under terreng. Transformatorkiosker legger en an på å holde over terreng, hvor det kan skje uten ulempe. Men på «Sørsia» er det sannsynlig at de vil bli lagt under terreng og da i kjellerne med adgang til inspeksjon etc. fra disse. Det er for øvrig allerede anlagt 3 underjordiske kiosker i denne bydel.

Modell av parkanlegget ved Steinkjerelva etter hagearkitekt Hindhamars utkast.

Tomtefordeling.

Tomtefordelingskomiteén er på det nærmeste ferdig med sitt arbeid, og tomteplanen er forelagt skjønnskommisjonen til fastsettelse av priser på de nye tomter. Når disse foreligger, skulde tomtefordelingen kunne iverksettes og når denne er avsluttet, kan grunneierne ta fatt på planleggingen av sine bygg, slik at alt kan være klart når gjenoppbyggingen kan ta fatt for alvor.

Framtidige havneplaner.

Havneplanene er enda ikke ferdige, men det er av byingeniørkontoret foretatt boringer og undersøkelser, likesom havnedirektøren har avgitt erklæring om at de nye planer uten vanskelighet kan slutte seg til den vedtatte reguleringsplan.

Skissemessig arkitektonisk bearbeidelse av reguleringsplanen.

I likhet med de andre byer er det også for Steinkjers vedkommende foretatt en skissemessig arkitektonisk bearbeidelse av planen og utarbeidet modeller til belysning av dens bebyggelsesmuligheter. Dette

stoff viser gatenes og plassenes karakter og romvirkning, bebyggelsens høyde og takform og virkningen av elvefrontene.

Etter hvert som tomtefordelingen er ferdig, vil en videre arkitektonisk bearbeidelse i kontakt med de respektive grunneiere finne sted, og en detaljert grunnrissteknisk undersøkelse av de forskjellige hus typer vil bli foretatt ved Gjenreisingsavdelingen.

Forslaget til reguleringsplan for Steinkjer er laget av professor Sverre Pedersen i samarbeid med byingeniør Gregusson.

Arkitekt Claus Hjelte, som på et tidlig tidspunkt overtok arbeidet som den stedlige reguleringsarkitekt, har med stor interesse bearbeidet enkelte partier videre, likesom han har deltatt i arbeidet med den arkitektoniske utforming ved siden av arkitektene A. L. von Krogh, Erling Gjone og Oddmund Suul. Arkitekt Jacob Hanssen har tegnet og malt de fleste av perspektivene.

Modellene er laget ved B. S. R. i Trondheim og i Oslo.

Arkitekt Asbjørn Rønning, delvis også arkitekt J. P. Jensen, der for tiden bestyrer B. S. R.s reguleringskontor på Steinkjer, har bistått under utarbeidelsen av denne redegjørelse.

Mars 1943.

Sverre Pedersen.

Steinkjervelva med parkpartieret til venstre, restauranten, kirken, kinoen, kornsiloen, brua og øya.
(Jac. Hanssen del.)

